

Bewegingsapparaat, algemeen, psychische problemen, zwangerschap, urinewegen, tractus circulatorius

Bewegingsapparaat

De heer Oomen komt met zijn zesjarig zontje Freek op het spreekuur. Freek heeft pijn in zijn linker lies; hij kan door de pijn niet op zijn linker been staan. Bij onderzoek zijn alle heupbewegingen pijnlijk en licht beperkt. De huisarts denkt aan een M. Perthes en vraagt een röntgenfoto van de linker heup aan.

1 In de meerderheid der gevallen is de diagnose M. Perthes met behulp van een röntgenfoto te stellen.

De 63-jarige mevrouw Wagenaar bezoekt het spreekuur van de huisarts, omdat haar handen en vingers de laatste maanden pijnlijk en stijf zijn. Het duurt 's morgens na het opstaan meer dan een uur voordat ze in staat is brood en kaas te snijden. Bij onderzoek zijn de metacarpofalangeale gewrichten pijnlijk en iets gezwollen; de distale interfalangeale gewrichten zijn flink verdikt. De linkerpols is warm en rood.

Tot de bevindingen die pleiten voor de diagnose chronische reumatoïde artritis behoort/behoren:

2 De genoemde ochtendstijfheid.

3 Het feit dat de distale interfalangeale gewrichten meer gezwollen zijn dan de metacarpofalangeale gewrichten.

De heer Vogels, 58 jaar, heeft al enkele maanden een 'knobbeltje' aan de dorsale zijde van zijn linker pols. De laatste weken is het knobbeltje ook pijn gaan doen. De huisarts constateert dat er sprake is van een ganglion. Tot de correcte behandelingsmogelijkheden behoort:

4 Het (na punteren) injiceren van het ganglion met triamcinolonacetonide.

Algemeen

Mevrouw Donkers, 80 jaar, heeft borstmetastasen ten gevolge van een mammacarcinoom. Ze is verzwakt, maar heeft gelukkig nog geen erge pijn. De pijn in haar schouder en scheenbeen is echter wel zo hinderlijk, dat ze er graag wat voor heeft. De huisarts overweegt het voorschrijven van codeïne.

5 Gezien de leeftijd van mevrouw Donkers dient het voorschrijven van dit medicament te worden ontraden.

Twee maanden later zijn de pijnen ernstig verhevigd. De huisarts wil nu morfine voorschrijven. Hij controleert op de kaart of mevrouw Donkers, die hij pas twee jaar kent, Cara heeft. Dit doet hij op grond van de volgende overweging.

6 Cara is een contraïndicatie bij het voorschrijven van morfine als narcotisch analgeticum ten behoeve van pijnbestrijding.

De vragen in de rubriek 'Kennistoets' zijn afkomstig van het landelijk Samenwerkingsverband van het IOH. Ze vragen worden gebruikt in landelijke kennistoetsen voor huisartsen-in-opleiding. Voor nadere informatie kan men zich wenden tot mw. drs. M.C. Pollemans (projectleiding), mw. A.W.M. Kramer, huisarts, of J.A.H. Eekhof, huisarts, Instituut voor Huisartsgeneeskunde, Bijlhouwerstraat 6, 3511 ZC Utrecht.

Op het spreekuur van de huisarts komt de 18-jarige Victoria Meesters. Zij is de laatste week zonder reden ontzettend moe en lusteloos. Bij het onderzoek vindt de huisarts in de hals en supraclaviculair opgezette lymfeklieren; lever en milt vertonen geen afwijkingen. Hij doet laboratoriumonderzoek. Hierbij worden geen afwijkingen gevonden. Ook de Paul-Bunell-test is normaal.

7 Een negatieve Paul-Bunell-test, verricht binnen een week na het ontstaan van ziekteverschijnselen, pleit tegen het bestaan van een mononucleosis infectiosa.

Psychische problemen

Frederik, eerstejaars conservatorium viool, moet binnenkort een overgangsexamen doen. Hij vraagt om een tranquillizer, omdat hij bang is dat hij zijn zenuwen niet de baas kan. De huisarts besluit hem een medicijn voor te schrijven.

8 In dit geval is het raadzamer om een bètablokker voor te schrijven dan een tranquillizer.

Een 27-jarige man wordt tijdens het weekend acuut psychotisch. Opname in een inrichting is noodzakelijk. De burgemeester wordt verzocht te zorgen voor een inbewaringstelling (IBS). De burgemeester heeft daartoe van een zenuwarts of huisarts een mondelinge geneeskundige verklaring gekregen, die later schriftelijk bevestigd zal worden.

9 De burgemeester is in dit geval bevoegd tot het afgeven van een inbewaringstelling.

De 88-jarige heer Holbeek die in een bejaarden-tehuis woont, is de laatste maanden 's nachts in toenemende mate onrustig. Hij slaapt slecht, belt voortdurend de verpleging en slaat dan wartaal uit. Overdag is er niets aan de hand. Meneer Holbeek gebruikt een diureticum (hydrochloorthiazide 1 dd 25 mg) voor zijn hypertensie. De huisarts vindt bij oriënterend lichame-lijk onderzoek geen bijzonderheden. Zij besluit medicamenteus te behandelen.

10 In dit geval verdient een antipsychoticum (bijvoorbeeld zuclopentixol of haloperidol) 's avonds de voorkeur boven een benzodiazepine (bijvoorbeeld oxazepam) 's avonds.

De zoon van de 84-jarige heer Zwart heeft de huisarts gevraagd eens bij zijn vader te gaan kijken. Volgens hem is deze aan het dementeren. Hij is erg vergeetachtig en weet soms niet welke dag het is of waar hij is. Bij het huisbezoek valt de huisarts, naast de genoemde symptomen, met name de affectabiliteit van de heer Zwart op (dwanghuilen, dwanglachen).

11 Dit pleit tegen de diagnose dementia (senilis).

Zwangerschap

Mevrouw Droog, 25 jaar, gravida I, para 0, komt voor een eerste zwangerschapscontrole. Ze is 3,5 maand geleden met de pil gestopt. Twee maanden daarna is een zwangerschapstest verricht die positief was. Bij onderzoek schat de huisarts de duur van de zwangerschap op 10 weken. Om de termijn discussie te sluiten, overweegt hij een echo te laten maken van de onderbuik. Hij vraagt zich af of dit een juist moment is.

12 Als het gaat om het vaststellen van de duur van de zwangerschap, is een echo in het eerste trimester van de zwangerschap nauwkeuriger dan een echo in het tweede of derde trimester.

Bij mevrouw Blok, 28 jaar, gravida I, para 0, amenorroe 12 weken, wordt bij controle een Hb gevonden van 6,8 mmol/l. Verder is zij goed gezond.

13 Deze waarde valt binnen de normale waarden voor het Hb in de zwangerschap.

Urinewegen

Meneer De Groot, 42 jaar, heeft hevige, aanvalsgewijs optredende pijnen in linker bovenbuik en rug, uitstralend naar de lies en gepaard gaand met misselijkheid, braken en bewegingsdrang. De huisarts vermoedt niersteenkoliëken. Als de patiënt na drie dagen nog geen steentje heeft geloosd, wil zij nader diagnostisch onderzoek verrichten. Hierbij is zij vooral geïnteresseerd in het bestaan van stuwings.

14 De huisarts kan daartoe beter een intravenus pyelogram (IVP), voorafgegaan door een buikoverzichtsfoto, aanvragen dan een echografie van de nieren.

Tractus circulatorius

Mevrouw Van Soest, 75 jaar is onlangs ingesteld op isosorbidedinitraat tweemaal daags 40 mg

Klagenfurt revisited

wegens angina pectoris. Ze klaagt nu over hoofdpijn, duizeligheid en af en toe 'overslaan van het hart'. De pols blijkt inderdaad irregulair. Van de geuite klachten is/zijn de volgende toe te schrijven aan het gebruik van isosorbidedinitraat:

15 De hoofdpijn.

16 De irregulaire hartactie.

Antwoorden op pag. 612

Literatuur

Vraag 1

Van der Does E, Dronckers DJ. Huisarts en radiodiagnost. Utrecht: Bunge, 1982: 29.

Vragen 2-3

Scott JT, ed. Copeman's textbook of the rheumatic diseases. Edinburgh: Churchill Livingstone, 1986: 319-20.

Vraag 4

Dos Winkel et al. Weke delen aandoeningen van het bewegingsapparaat. Deel 3. Therapie extremiteiten. Utrecht, Antwerpen: Bohn, Scheltema en Holkema, 1986: 274.

Vragen 5-6

Klein Poelhuis EH, Schadé E, Stenvers A. Praktische thuiszorg voor de terminale kankerpatiënt. Utrecht, Antwerpen: Bohn, Scheltema en Holkema, 1987: 39-52.

Vraag 7

Krupp. Current medical diagnosis & treatment, 1988: 900.

Vraag 8

Farmacotherapeutisch Kompas 1990/1991: 168.

Vraag 9

Wet van 27 april 1884 (Staatsblad nr. 96) tot regeling van het toezicht op krankzinnigen, gewijzigd bij Wet van 8 april 1976, Staatsblad nr. 229.

Vraag 10

Farmacotherapeutisch kompas, 1990/91: 25, 32, 37.

Vraag 11

Schouten J, Leering C, Bender J. Leerboek geriatrie. Utrecht, Antwerpen: Bohn, Scheltema en Holkema, 1985: 499.

Vraag 12

Afschrift M, et al., red. Echografie, voornaamste toepassingsmogelijkheden. Alphen aan den Rijn, Brussel: Stafleu, 1987: 52-64.

Vraag 13

Punt K, et al. IJzer. Alphen aan den Rijn, Brussel: Stafleu, 1987: 84.

Vraag 14

De Voogt HJ. De plaats van huisarts en radioloog bij de behandeling van stenen in de urinewegen. Ned Tijdschr Geneesk 1985; 129: 1318-9.

Vragen 15-16

Farmacotherapeutisch kompas 1990/91: 202.

Beschouwing naar aanleiding van het 44e SIMG-congres – 9-14 september 1991 – van een gepensioneerde congresganger, die dit najaar besloot nog eenmaal naar Klagenfurt te gaan, vooral om de prettige herinneringen aan velen en de bijzondere couleur locale.

Klagenfurt 1991 was als vanouds: er waren 245 deelnemers uit 27 landen, onder wie één uit Iran. Zij meende desgevraagd dat het geen goed congres was, omdat er geen simultane sessies waren en er niets over nieuwe geneesmiddelen werd verteld. De overigen leken merendeels tevreden en gelukkig, getuige het hartstochtelijke *community singing* onder de bezielende leiding van de Vagn-Hansen-clan tijdens de dagelijkse sociale verplichtingen.

Het weer was stralend, het dagelijkse fietstochtje van Krumpendorf naar de Uni was mede daardoor weer een belevenis, de temperatuur van het Wörtersee-water was 19°C en het Nederlandse contingent huisartsen dat de Wörtersee zwemmend traverseerde, nam met één toe.

'Zo'n congres in september is iets bijzonders: de vakanties zijn achter de rug, iedereen is weer met frisse moed begonnen, en dan is er nog éven een kleine week in deze landelijke contreien, waar je altijd wel oude vrienden en bekenden ontmoet en nieuwe maakt. De SIMG is en blijft een bijzondere vriendenkring, en hoe gek ook soms, ze zijn allemaal ergens huisarts.' [Huisarts Wet 1983; 26: 422-3].

Terugblik

Tweeënehalf jaar geleden vond in de tweede universiteitskliniek in het algemeen ziekenhuis aan de Garnisonsgasse 13 te Wenen de feestelijke herdenking plaats van de oprichting van de Societas Internationalis Medicinæ Generalis (SIMG) in september 1959 in diezelfde collegezaal. Destijds was het door de stellingname van de Duitse en Oostenrijkse Fachärzte onmogelijk in die landen een nationale wetenschappelijke huisartsenorganisatie naar Nederlands of Engels voorbeeld te stichten. De SIMG heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld van een organisatie van Duits sprekende huisartsen – aanvankelijk onder de bezielende leiding van de Oostenrijkse plattelandshuisarts Geiger – tot een Centraal-europese wetenschappelijke huisartsenorganisatie, waarbij zich vele huisartsen uit andere landen hebben aangesloten. Het NHG verstevigde in de zestiger jaren het contact met de SIMG om via de twee jaarlijkse congressen huisartsen uit de Oostbloklanden de gelegenheid te bieden contacten met het Westen aan te gaan. De pioniersfunctie van de SIMG is hiermee geïllustreerd.

Toen de toenmalige hoofdredacteur van het

SIMG-tijdschrift, Eckhart Sturm, in 1972 tijdens het vijfde wereldcongres van de WONCA in Melbourne van gedachten wisselde met de eerste WONCA-president, Monty Kent-Hughes, over de toekomst van beide organisaties, merkte de laatste op dat er voor slechts één wetenschappelijke huisartsenorganisatie plaats was, en dat hem duidelijk was, welke dat zou zijn. Weliswaar kon Sturm zich negen jaren later – toen hij mij over deze ontmoeting vertelde – nog boos maken over deze uitspraak, maar intussen zijn beide organisaties tot nu toe levensvatbaar gebleven. De SIMG is een wetenschappelijke vereniging van voornamelijk Midden-europese huisartsen, gesponsord door verscheidene nationale wetenschappelijke huisartsenorganisaties; de WONCA is een wereldorganisatie van nationale wetenschappelijke huisartsenorganisaties, gesponsord door vele huisartsen.

Toekomst

Hoe staat het nú – onder de recent sterk veranderde politieke omstandigheden – met de functie van de SIMG?

De bijdragen aan de SIMG-congressen vanuit Westeuropese landen en Scandinavië zijn, met name na de professionalisering van de huisartsgeneeskunde in die landen, kwalitatief en kwantitatief toegenomen. Daarbij is gebleken dat de unieke gezondheidszorgstructuur in Groot-Brittannië, Scandinavië en Nederland een uitstekend uitgangspunt is voor wetenschappelijk onderzoek, waardoor fundamentele bijdragen aan onderbouwing en theorievorming in de huisartspraktijk mogelijk worden. Wanneer men afgaat op wat gedurende vele SIMG-congressen aan voordrachten door huisartsen uit niet-Westeuropese en niet-Scandinavische landen te beluisteren viel – en ik heb er ook de verslagen uit 1987 t/m 1990 op nagelezen – dan kan men zich niet aan de indruk onttrekken dat de wetenschappelijke ontwikkelingen in de huisartsgeneeskunde in Centraal Europa zijn achtergebleven. Men vraagt zich af of het voor de ontwikkeling van de huisartsgeneeskunde in deze landen niet gunstiger zou zijn als daar nu toch *nationale* wetenschappelijke verenigingen van huisartsen zouden worden opgericht.

Arthur Hofmans

Oproepen

Leden voor de werkgroepen standaarden-ontwikkeling

Voor de volgende werkgroepen vragen wij, behalve ter zake deskundige huisartsen, ook geïnteresseerde (niet specifiek deskundige) collega's, die bereid zijn actief aan de ontwikkeling van een standaard bij te dragen:

- Begeleiding van Patiënten na een Hartinfarct;
- Begeleiding van Carcinoompatiënten;
- Bemoeilijkte Mictie bij Oudere Mannen;
- Reumatoïde Arthritis;
- Eczeem;
- Sinusitis;
- Angina Pectoris.

Aanmeldingen op korte termijn, NHG-bureau, t.a.v. mw. A. Heessels, secretaresse van de afdeling, Postbus 3231, 3502 GE Utrecht; telefoon 030-881.700.

Inhoudsopgave NHG-standaarden

Met de toename van het aantal gepubliceerde NHG-standaarden neemt ook de behoefte aan overzichtelijkheid toe. Daarom levert het NHG bij dit nummer de eerste alfabetische overzichtskaart van de tot dusver gepubliceerde standaarden. Via dit kaartje is eenvoudig na te gaan of er een standaard is verschenen en zo ja, welk volgnummer deze heeft. Het is de bedoeling de bijgewerkte overzichtskaart jaarlijks in het decembernummer van Huisarts en Wetenschap te verstrekken.

Cholesterol-standaard

In een aantal nummers van H&W van november blijkt de eerste pagina van de cholesterol-standaard 'dubbel gedrukt' te zijn. Abonnees die daardoor een onleesbaar exemplaar hebben ontvangen, kunnen een nieuwe standaard opvragen bij: Bohn Stafleu van Loghum bv, Afdeling Klantenservice, telefoon 01720-66811.

KENNISTOETS

Antwoorden van pag. 609

1 juist; 2 juist; 3 onjuist; 4 juist; 5 onjuist; 6 onjuist; 7 onjuist; 8 juist; 9 juist; 10 juist; 11 onjuist; 12 juist; 13 onjuist; 14 onjuist; 15 juist; 16 onjuist; 17 juist; 18 juist.

Gepubliceerd in 1990

- Mammografie M07 (januari);
- Medische Verslaglegging O02 (maart);
- Schouderklachten M08 (mei-I);
- Otitis Media Acuta M09 (mei-II);
- Problematisch Alcoholgebruik M10 (juni);
- Acute Keelpijn M11 (juli);
- Oogheelkundige Diagnostiek M12 (september);
- Perifeer Arterieel Vaatlijden M13 (oktober).

Gepubliceerd in 1991

- IUD M14 (januari-II);
- Acne M15 (maart);
- rectificatie Mammografie (april);
- Ulcus Cruris Venosum M16 (mei);
- rectificatie Problematisch Alcoholgebruik (juni);
- Hypertensie M17 (juli);
- Otitis Media met Effusie M18 (augustus);
- Migraine M19 (oktober);
- Cholesterol M20 (november);
- Dementiesyndroom bij Bejaarden (december 1991).

Becomentarieerd

- Subfertiliteit;
- Bloedonderzoek bij verdenking op Leveraandoeningen.

In ontwikkeling

- Slapeloosheid en Slaapmiddelen;
- Herkenning Cara-patiënt;
- Cara bij Kinderen;
- Behandeling en Begeleiding Cara-patiënt;
- Abnormaal Vaginaal Bloedverlies;
- Atriumfibrilleren;
- Kinderen met Koorts;
- Hypo-/hyperthyroïdie;
- Acute Diarree;
- Verloskunde (praktijkvoering);
- Zwangerschap en Kraambed.

In voorbereiding

- TIA;
- Amenorrhoe;
- Fluor;
- Het rode Oog

In deze Agenda worden geen cursussen van uitsluitend regionale of lokale betekenis opgenomen. Mededelingen voor de Agenda in nummer 2 (februari 1992) moeten op uiterlijk 2 januari in het bezit zijn van het redactiesecretariaat.

April

Therapietrouw, patiëntvoorzichting en chronische ziekten (Amsterdam, 10 april). Interdisciplinair congres onder auspiciën van de Nederlandse Behavioral Medicine Federatie. Inlichtingen: Vrije Universiteit, telefoon 020-548.5070 (9.00-12.00 uur).

North American Primary Care Research Group 20th Annual Meeting (Richmond Va, 12-15 april). Inlichtingen: May Lynn Fothergill, Box 48, Richmond Va 23298-0048.

Mei

■ **Second Congress of the European Society of Contraception (ESC) (Athene, 6-9 mei).** Onderwerp: geboortenregeling in een verenigd Europa. Inlichtingen: Pieter Wibaut, Nieuwendammerdijk 221, 1025 LK Amsterdam; telefoon 020-636.0086.

Family medicine in the 21st century (Vancouver, 9-14 mei). 13e WONCA-wereldcongres. Inlichtingen: NHG-bureau.

Juni

Referatendag Vlaams Huisartsen Instituut (Antwerpen, 20 juni). Inlichtingen: Anne Marie Rycckaert, Vlaams Huisartsen Instituut, St. Hubertusstraat 58, 2600 Berchem; telefoon 09-32.3.239.7930.

Juli

Meeting van de Association of University Teachers of General Practice (AUTGP) (Manchester, 15-17 juli). Inlichtingen: Dr. Alex Brown, Department of General Practice, Rusholme Health Centre, Manchester, M14 5NP, United Kingdom; telefoon 09-44.61.225.6699.

Second International Congress of Behavioral Medicine (Hamburg, 15-18 juli). Inlichtingen: Dr. Irmela Florin, Department of Psychology, University of Marburg, W-3550 Marburg, Bondsrepubliek Duitsland; fax 09-49-6421-286.716.

1993

Quality of Care in Family Medicine/General Practice (Den Haag, 13-17 juni). 2nd WONCA European Regional Conference / SIMG Spring Meeting '93.

■ betekent: eerste vermelding.